

УДК 336.145:656.2

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

*Карачарова К.А., к.е.н., ст. викладач,
Обруч Г.В., аспірант (УкрДАЗТ)*

У даній статті авторами проведена оцінка процесу бюджетування як інструменту ефективного управління інвестиційною діяльністю підприємств залізничного транспорту. Наведено тлумачення поняття «бюджетування», його основні визначення, напрямки та умови виконання.

Автори наголошують на тому, що бюджетування в жодному випадку не замінює систему управління, а лише формує новий підхід до управління, який дає можливість об'єктивно оцінити діяльність підприємства, своєчасно виявити «слабкі» місця, забезпечити адаптацію підприємства до зовнішніх змін та мінімізувати їх негативний вплив.

Ключові слова: бюджет, бюджетування, інвестиційна діяльність, залізничний транспорт.

БЮДЖЕТИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

*Карачарова Е.А., к.э.н., ст. преподаватель,
Обруч А.В., аспирант (УкрГАЗТ)*

В данной статье авторами проведена оценка процесса бюджетирования как инструмента эффективного управления инвестиционной деятельностью предприятий железнодорожного транспорта. Приведены толкования понятия «бюджетирование», его основные определения, направления и условия выполнения.

В ходе анализа последних публикаций и исследований было замечено, что на современном этапе экономического развития именно бюджетированию на микроуровне, то есть на уровне предприятия, уделяется наибольшее внимание.

Авторами было отмечено, что бюджетирование не в коем случае не заменяет систему управления, а лишь формирует новый подход к управлению, позволяющий объективно оценить деятельность предприятия, своевременно выявить «слабые» места, обеспечить адаптацию предприятия к внешним изменениям и минимизировать их негативное влияние.

Ключевые слова: бюджет, бюджетирование, инвестиционная деятельность, железнодорожный транспорт.

BUDGETING AS A TOOL FOR EFFECTIVE MANAGEMENT INVESTMENT ACTIVITY OF ENTERPRISES RAILWAYS

*Karacharova E.A., Candidate of Economic Sciences, senior lecturer,
Obruch A.V., post-graduate student (USA of RT)*

In this article, the authors evaluated the budgeting process as a tool for effective investment management of railway transport. Given the interpretation of "budgeting", its basic definition, direction and execution conditions.

The analysis of recent publications and studies it was observed that at the present stage of economic development is budgeting at the micro level, at the level of the enterprise, the most attention.

The authors note that budgeting is not in any way replace the control system, and only generates a new management approach that allows to objectively evaluate the activities of the company, timely identification of "weak" places provide enterprises adapt to external changes and minimize their negative impact.

Keywords: budget, budgeting, investment, railway transport.

Постановка проблеми. В сучасних є пошук інструментів ефективного управління економічних умовах розвитку значною проблемою діяльністю підприємств залізничного транспорту.

Сьогодні споживачі бажають отримувати послуги високої якості та надійності разом з додатковими сервісами і гарантіями – і все це за найнижчою ціною. Працівники підприємств хочуть мати надійну роботу і високу оплату праці. Інвестори зацікавлені у високих прибутках. Керівники підприємств вимушені враховувати у своїй роботі вимоги інвесторів, споживачів, працівників, тому від того чи зможуть вони їх виконати, залежить ефективність функціонування і подальший розвиток підприємства. Для вирішення цих завдань керівництву потрібна достовірна, неупереджена, повна, правдива інформація про фінансове становище підприємства. Вирішити ці питання можна шляхом впровадження системи бюджетування, яка є потужним інструментом, що здатний виявити потенційні можливості як окремого підприємства, так і галузі в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням теоретичних та практичних засад впровадження системи бюджетування на підприємстві займалися наступні вітчизняні та зарубіжні вчені: О. Амоша, С. Ананькіна, В. Андрієнко, І. Балабанов, М. Білик, І. Бланк, В. Гесць, М. Данилюк, М. Макаренко, Д. Новіков, Ю. Труханов, Д. Хан та багато інших. В працях вчених, присвячених даній тематиці, було висвітлено погляди авторів на сутність поняття «бюджетування», визначення мети, задач та його складових, сукупності класифікацій бюджетування, виділення позитивних та негативних сторін його впровадження на підприємстві та ін. Дані питання є досить актуальними на будь-якому підприємстві, в тому числі і в сфері залізничного транспорту.

Метою статті є обґрунтування бюджетування як інструменту ефективного управління інвестиційною діяльністю підприємств залізничного транспорту.

Виклад основного матеріалу. Вперше термін «бюджет» вжився в Англії у 1870 р. як офіційна назва плану доходів та витрат країни, затверджений парламентом. Термін «бюджетування» почав використовуватися у сучасному мовленні зі становленням незалежності України та формуванням у державі курсу на побудову ринкової економіки. Тлумачення даного поняття є досить різноманітним, часто неоднозначним та суперечливим. Для пересічного громадянина бюджетування, звичайно асоціюється з бюджетним процесом на державному та регіональному рівнях, і рідко на рівні підприємства. Слід зауважити, що на сучасному етапі економічного розвитку саме бюджетуванню на мікрорівні, тобто на рівні підприємства, приділяється найбільша увага, що підтверджується значною увагою вчених та, відповідно, кількістю їх публікацій. Ще донедавна необхідність у здійсненні бюджетування значно недооцінювалася.

Раніше замість системи бюджетування використовувалось поняття «планування діяльності», тому тепер у деяких джерелах використовують термін «бюджетне планування».

Так як існує безліч визначень бюджетування, виділимо деякі з них.

1. Бюджетування – це технологія управління бізнесом на всіх рівнях компанії, що забезпечує досягнення її стратегічних цілей за допомогою бюджетів на основі збалансованих фінансових показників. Це технологія фінансового планування, обліку і контролю доходів і видатків, одержуваних від бізнесу на всіх рівнях управління [1].

2. Бюджетування – це управлінська технологія, основа фінансової дисципліни. Воно використовується для підвищення відповідальності керівників різного рівня управління за фінансові результати, досягнуті очолюваними ними структурними підрозділами [2].

3. Загалом бюджетування визначають як процес складання бюджетів підприємства, у результаті якого відбувається інтеграція планування, обліку, аналізу, управління діяльністю підприємств з метою забезпечення найоптимальніших фінансових результатів, а також контролю за його виробничою та фінансово-господарською діяльністю [3].

Розглядаючи питання призначення бюджетування можна виділити такі напрямки.

1. Розробка системи координат для підприємства, бази вихідних даних для фінансового аналізу; переведення системи планування з натуральних і фізичних одиниць виміру на фінансові показники; підвищення фінансової обґрунтованості рішень, що приймаються на всіх рівнях управління.

2. Створення можливості для оцінки інвестиційної привабливості окремих проєктів. В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів важливо визначити пріоритети для їх спрямування.

3. Підвищення обґрунтованості виділення фінансових та інших ресурсів у відповідності до напрямків господарської діяльності.

4. Забезпечення фінансової прозорості підприємств галузі, зрозумілої у фінансовому відношенні, що буде приваблювати інвесторів.

5. Підвищення фінансової дисципліни і зацікавленості у більш ефективній роботі всіх структурних підрозділів, тобто підвищення відповідальності керівників усіх рівнів управління за фінансові результати діяльності.

6. Проведення постійного моніторингу фінансової ефективності окремих видів господарської діяльності і структурних підрозділів.

7. Контроль за зміною фінансової ситуації на підприємстві.

Для того, щоб бюджет був реальним і виконувалися його показники потрібно:

- забезпечити участь всіх зацікавлених посадових осіб в процесі планування та затвердження бюджетних показників;
- збалансувати відповідальність і права, тобто, встановлюючи відповідальність за досягнення показників, наділяти посадових осіб окремими правами (повноваженнями).

Необхідно наголосити на тому, що бюджетування в жодному випадку не замінює систему управління, а лише формує новий підхід до його управління. Бюджетування надає можливість підприємству координувати різноманітні види діяльності, спрямовувати зусилля всіх підрозділів на досягнення кінцевого результату тобто підвищення ефективності діяльності.

Структура будь-якого бюджету має надавати можливість отримати повну неупереджену інформацію про заплановані та фактичні показники, а також зміни показників у певному бюджетному періоді.

Сьогодні на підприємствах залізничного транспорту плануються об'ємні, якісні, фінансові та інші показники, але повноцінне бюджетування взаємопов'язаних показників всіх сторін діяльності підприємства, яке дає можливість управляти активами підприємства, відсутнє. Як правило, дані щодо виконання планів з'являються тільки після складання фінансової звітності, коли вплинути на їх покращення неможливо.

Повноцінне бюджетування на залізничному транспорті, тобто бюджетування як управлінська технологія має три складові частини (рисунок 1).

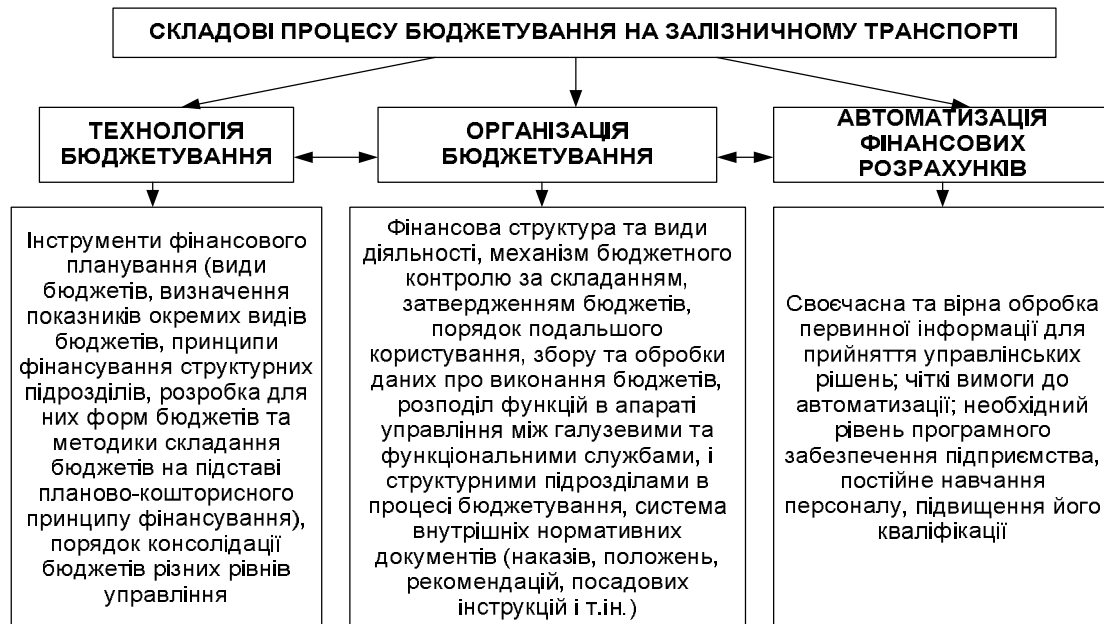

Рис. 1. Складові процесу бюджетування на підприємствах залізничного транспорту

Якщо зі схеми випаде будь-яка складова, то система бюджетування неспроможна буде вирішувати питання своєчасного надання достовірної, неупередженої інформації для прийняття управлінських рішень.

Робота з бюджетом не закінчується після його складання, а продовжується протягом всього бюджетного періоду. Бюджетування дає можливість найоб'єктивніше оцінити діяльність підприємства, своєчасно виявити «слабкі місця», забезпечити адаптацію підприємства до зовнішніх змін, мінімізувати несприятливий вплив факторів зовнішнього середовища, а також гнучко реагувати на зміни.

Впровадження процесу бюджетування на залізничному транспорті дозволяє: оптимізувати витрати як в цілому по Укрзалізниці, так і в її

структурних підрозділах за рахунок встановлення оперативного контролю; поліпшити фінансовий стан Укрзалізниці за рахунок раціонального розподілу і використання ресурсів; поліпшити платоспроможність залізниць за рахунок ефективного управління грошовими потоками; підвищити якість та оперативність управлінських рішень, прийнятих за своєчасно одержаною та достовірною інформацією; узгоджувати, координувати дії окремих підрозділів, а також видів економічної діяльності для досягнення стратегічних завдань.

Висновки. Бюджетування є робочим інструментом, що містить в собі всі сторони діяльності підприємства: виробничу, технологічну, технічну, інвестиційну, фінансово-економічну, організаційну тощо.

Якщо говорити про бюджетування як інструмент управління інвестиційною діяльністю підприємства, то можна зробити висновок, що впровадження даної системи дозволить підприємству оцінити як поточний фінансовий стан підприємства, так і ефективність реалізації запланованих інвестиційних проектів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Білик М.Д. Бюджетування у системі фінансового планування / М.Д. Білик // Фінанси України. - 2003. - № 3. - С. 97-109.

2 Міньковська М.В. Аспекти бюджетування: переваги та недоліки, успіхи та помилки / М.В. Міньковська, Ю.О. Виноградова // Економіка. - 2008. - № 36-2. - С. 197-202.

3 Калініна О.М. Етапи розробки та впровадження бюджетування / О.М. Калініна // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. - 2010. - № 1(9). - С. 57-62.

4 Макаренко М.В. Оптимізація управління економічною діяльністю залізничного транспорту на принципах бюджетування: монографія / М.В. Макаренко, Ю.П. Труханов. - Київ: ДЕГУТ, 2012. - 295 с.

5 Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібник / О.О. Терещенко. — К.: КНЕУ, 2000. — 412 с.

6 Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А. М. Поддєрьогіна. - 3-ге вид. — К.: КНЕУ, 2000. — 460 с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Компанієць В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.*

УДК 330.322:658.5

ОРГАНІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Уткіна Ю.М., к.е.н., доцент,
Хиленко О., магістр (УкрДАЗТ)*

У статті розглянуто підходи до реалізації процесу бізнес-планування інвестиційних проектів на промислових підприємствах в сучасних умовах господарювання. Визначено, що процес бізнес-планування інвестиційної діяльності на промислових підприємствах спрямовано на розробку системи планів і планових показників із забезпечення підприємства необхідними інвестиційними ресурсами й підвищення ефективності його інвестиційної діяльності в майбутньому. Доведено, що подолання виявлених проблем у забезпеченні ефективності інвестиційної діяльності промислових підприємств можливо за рахунок реалізації організаційно-економічного підходу до процесу бізнес-планування на підприємстві та визначення єдиного комплексного процесу розробки бізнес-планів інвестиційних проектів.

Ключові слова: промислове підприємство, інвестиційна діяльність, інвестиційний проект, бізнес-планування, організаційно-економічний механізм.

ОРГАНИЗАЦИЯ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

*Уткина Ю.Н., к.э.н., доцент,
Хиленко Е., магистр (УкрГАЗТ)*

В статье рассмотрены подходы к реализации процесса бизнес-планирования инвестиционных проектов на промышленных предприятиях в современных условиях хозяйствования. Определено, что процесс бизнес-планирования инвестиционной деятельности на промышленных предприятиях направлено на разработку системы планов и плановых показателей по обеспечению предприятия необходимыми инвестиционными ресурсами и повышению эффективности его инвестиционной деятельности в будущем. Доказано, что преодоление выявленных проблем в обеспечении эффективности инвестиционной деятельности промышленных предприятий возможно за счет реализации организационно-экономического подхода к процессу бизнес-планирования на предприятии и определение единого комплексного процесса разработки бизнес-планов инвестиционных проектов.